

Priloga 1:

METODOLOŠKA NAVODILA ZA INFORMACIJSKI SISTEM GINEKOLOŠKE CITOPATOLOGIJE

I. UVOD

Poenotenje citopatološkega izvida z enotno napotnico in enotnim informacijskim sistemom za vse laboratorije v Sloveniji omogoča:

1. spremljanje učinkovitosti presejanja, t.j. preventivnih ginekoloških pregledov z odvzemom BMV;
2. preprosto obdelavo podatkov in spremljanje lastnega dela v laboratorijih, kar zagotavlja možnost za notranje ocenjevanje kakovosti dela;
3. primerljivost med laboratoriji;
4. boljšo povezavo z ginekologom.

Računalniško vodenje izvidov in njihovo zbiranje v enotnem informacijskem sistemu, Registru organiziranega odkrivanja raka materničnega vratu (Register), je obvezno po zakonu o zbirkah podatkov s področja zdravstvenega varstva (Uradni list RS, št. 65/00).

II. SPLOŠNA NAVODILA

Enota opazovanja v informacijskem sistemu ginekološke citopatologije je citološki izvid. Praviloma je pri posamezni ženski narejen en sam preparat, zato izvid pomeni v tem primeru pregled brisa materničnega vratu pri posamezni ženski. Če ginekolog pošlje v pregled za eno žensko dva brisa, enega odvzame z loparčkom, drugega s krtačko iz endocerviksa.

Če sta brisa vsak na svojem stekelcu in imata tudi vsak svojo številko, se obravnavata kot dva ločena brisa; za vsakega posebej je treba v laboratoriju napisati celoten izvid, tako da ima ena ženska na isti dan v računalniškem sistemu dva izvida. Razlikujeta se tudi po tem, da je na enem izvidu kot mesto odvzema označen 1 – ektocerviks, na drugem pa 2 – endocerviks.

Četudi dve stekelci z različnima številkami spremlja samo ena napotnica, je treba izvid vpisati dvakrat in označiti, kateri velja za ektocerviks in kateri za endocerviks.

Če sta dva brisa na enem samem stekelcu z eno samo številko, se obravnavata kot en sam izvid; ob vnosu podatkov v računalnik je za tako stekelce posebna oznaka (ekto- in endocerviks).

Posredovanje podatkov

V vsakem laboratoriju vnesejo podatke sproti v svoj informacijski sistem. Minimalni obseg podatkov, ki je potreben za posredovanje v Register, je opredeljen v strukturi stavka. Laboratoriji lahko za lastne potrebe dodajo lastna polja, vendar jih ne posredujejo v Register.

Rok pošiljanja podatkov

Laboratoriji podatke zapišejo na magnetni medij enkrat mesečno za vse izvide, vnesene v svoj informacijski sistem do zadnjega dne v mesecu. Podatke posredujejo Registru na Onkološki inštitut do 10. dne v mesecu.

III . STRUKTURA STAVKA

TIP IN DOLŽINA ZAPISA O IZVIDIH CITOLOŠKIH BRISOV, KI JIH LABORATORIJI POSREDUJEJO REGISTRU V ASCII DATOTEKI

Zap. št. in opombe	Ime	Tip in dolžina	Lokacija Šifranti
1	Številka popisa	CHAR 8	1-8
2	Enotna matična številka občana	CHAR 13	9-21
3	Številka ZZZS	CHAR 9	22-30

4	Priimek	CHAR 24	31-54	
5	Ime	CHAR 18	55-72	
6	Ulica	CHAR 30	73-102	
7	Hišna številka	CHAR 5	103-107	
8	Kraj	CHAR 30	108-137	
9	Poštna številka	CHAR 5	138-142	
10	Preiskava na malignost	CHAR 1	143	Šifrant 1
11	Razlog	CHAR 1	144	Šifrant 2
12	Klinična diagnoza	CHAR 43	145-187	
13	Kolposkopija	CHAR 1	188	Šifrant 3
14	Zadnji citološki izvid	CHAR 1	189	Šifrant 4
15	Leto zadnjega izvida	CHAR 2	190-191	
16	Številka preparata	CHAR 9	192-200	CCNNNNNLL
17	Številka arhiva	CHAR 20	201-220	
18	Ginekolog	CHAR 5	221-225	Šifrant 5
19	Napotna ambulanta	CHAR 5	226-230	Šifrant 6
20	Datum odvzema	CHAR 8	231-238	DDMMLLLL
21	Kakovost brisa	CHAR 1	239	Šifrant 7
22	Obrazložitev	CHAR 1	240	Šifrant 8
23	Razred PAP	CHAR 1	241	Šifrant 4
24	Flora: Doederlein	CHAR 1	242	
25	Flora: mešana	CHAR 1	243	
26	Flora: koki, gardnerella sp.	CHAR 1	244	
27	Flora: glivice	CHAR 1	245	
28	Flora: Trichomonas	CHAR 1	246	
29	Flora: Actinomyces	CHAR 1	247	
30	Flora: Candida	CHAR 1	248	
31	Flora: Chlamidya	CHAR 1	249	
32	Flora: HPV	CHAR 1	250	
33	Flora: HSV	CHAR 1	251	
34	Flora: vnetje	CHAR 1	252	
35	Reaktivne spremembe: vnetje	CHAR 1	253	
36	Regenerativne spremembe	CHAR 1	254	
37	Para in hiperkeratoza	CHAR 1	255	
38	Vpliv IUV	CHAR 1	256	
39	Vpliv terapije	CHAR 1	257	
40	Neoplastične spremembe	CHAR 1	258	Šifrant 9
41	Spremembe HPV	CHAR 1	259	
42	Citološka kontrola	CHAR 1	260	Šifrant 10
43	Število mesecev	CHAR 2	261-262	
44	Opomba	CHAR 1	263	
45	Citolog 1	CHAR 5	264-268	Šifrant 11
46	Citolog 2	CHAR 5	269-273	Šifrant 11
47	Datum izvida	CHAR 8	274-281	DDMMLLLL
48	Administrator	CHAR 4	282-285	Šifrant 12
49	Datum obračuna	CHAR 8	286-293	DDMMLLLL

IV. ŠIFRANTI

Šifrant 1: Preiskava na malignost

1-ektocerviks

2-endocerviks

3-vagina

4-vulva

5-drugo

6-ekto+endo cerviks

Šifrant 2: Razlog odvzema

1-ZORA

2-preventiva

3-kurativa

4-kontrola (po PAP II in več, po neuporabnem brisu)

5-drugo

Šifrant 3: Kolposkopija

1-normalna

2-atipična

Šifrant 4: Zadnji citološki izvid, razred PAP

1-PAP I

2-PAP II

3-PAP III

4-PAP IV, V

Šifrant 5: Ginekolog

Uporabljajo se standardne šifre zdravnikov.

Šifrant 6: Napotna ambulanta

Uporablja se standardni šifrant zdravstvenih ustanov.

Šifrant 7: Kakovost brisa

1-uporaben

2-manj uporaben

3-neuporaben

Šifrant 8: Obrazložitev

1-premalo celic

2-slabo fiksiran ali ohranjen bris

3-nepregleden zaradi vnetja

4-nepregleden zaradi krvi

5-brez endocervikalnih/metaplastičnih celic

7-citoliza

6-drugo

Šifrant 9: Neoplastične spremembe

0-ni sprememb

1-abnormne pl. celice

2-abnormne žlezne celice

3-blago diskariotične pl. celice

4-zmerno diskariotične pl. celice

5-hudo diskariotične pl. celice

9-hudo diskariotične žlezne celice

6-ploščate karcinomske celice

7-žlezne karcinomske celice

8-druge maligne celice

Šifrant 10: Citološka kontrola

1-redna (1-3 leta)

2-ponoviti po 3-6 mesecih

3-po zdravljenju

4-biopsija

5-po estrogenem testu

Šifrant 11 – Citolog 1 in citolog 2

Za zdravnike citopatologe se uporabljajo standardne šifre zdravnikov, za biologe in druge se določi interni šifrant.

Šifrant 12: Administrator

Uporablja se interni šifrant.

V. NAVODILA ZA VPISOVANJE PODATKOV V CITOLOŠKI IZVID IN V INFORMACIJSKI SISTEM

Na delu napotnice/izvida, ki ga izpolnjuje ginekolog, morajo biti obvezno označeni podatki, ki jih vpiše ginekolog ob pregledu. Če kateri od njih ni vpisan, je dolžnost laboratorija, da ginekologa na pomanjkljivost opozori.

Obvezni podatki na napotnici/izvidu so:

1. EMŠO (vsaj datum rojstva), številka zdravstvenega zavarovanja, ime, priimek in naslov,

2. preiskava na malignost

Če sta dva brisa na enem samem stekelcu z eno samo številko, se ta obravnavata kot en sam izvid; ob vnosu podatkov v računalnik je za tako stekelce posebna oznaka (6: ekto-in endocerviks),

3. razlog odvzema,

4. klinična diagnoza,

5. številka preparata,

6. ime ginekologa,

7. naziv napotne ambulante,

8. datum odvzema BMV, ki je dejanski datum, ki ga na napotnico vpiše ginekolog, ko je BMV odvil (in ne datum sprejema preparata v laboratoriju).

Poleg teh podatkov se v informacijskem sistemu spremljajo še naslednji podatki:

– kolposkopski izvid (normalen, atipičen)

Če tega podatka na napotnici ni, pomeni, da kolposkopija ob tokratnem odvzemu BMV ni bila narejena.

– leto in razred PAP zadnjega izvida BMV.

Podatki v citološki izvid se vpisujejo tako, da se obkroži ali prekriža številka pred ustrezno rubriko oziroma naredi v praznem polju pred oznako križ. Vse pisne dodatke je treba vpisati pod rubriko "Opombe".

V citološkem izvidu ne smejo manjkati naslednji podatki:

1. Kakovost brisa. Če je kakovost primerna in s tem bris uporaben, se označi številka 1, če je bris manj uporaben, številka 2, če ga sploh ni mogoče ovrednotiti, pa številka 3.

Če je BMV manj uporaben ali neuporaben, je treba vedno napisati tudi razlog, zakaj je bil tako opredeljen (možnosti 1 do 7).

V računalniški sistem se lahko vpiše samo en razlog za oceno, da je BMV manj uporaben/neuporaben, zato se mora tisti, ki bris pregleduje in meni, da je vzrokov več, odločiti, kateri razlog je najpomembnejši, in obkrožiti številko pred tem izbranim razlogom. Morebitne dodatke lahko vpiše v rubriko "Opombe".

2. Razred PAP. Pri BMV, ki je bil označen kot neuporaben, razreda PAP ni mogoče določiti, zato ostane ta rubrika prazna. V priporočilih bo zato obvezno sledilo navodilo, da je treba bris ponoviti.

Če je pri manj kakovostnem brisu mogoče oceniti razred PAP, je treba obkrožiti številko pred ustrezno rubriko.

Če se ocenjevalec brisa ne more odločiti, ali bi bris uvrstili v PAP I ali PAP II oziroma PAP II ali PAP III oziroma PAP III ali PAP IV, obvezno obkroži višjo spremembo (PAP I do PAP II = PAP II; PAP II do PAP III = PAP III, PAP III-IV=PAP IV), ginekologa pa mora na to opozoriti v rubriki "Opombe".

3. Pri vaginalni flori je možno označiti več rubrik, tako da se v prazno okence vpiše križ, če je določeni mikrob v brisu oziroma gre za nespecifično vnetje. V računalniški program se vnaša številka 0 ali 1. Vnetje, ki je na izvidu označeno pod naslovom »Vaginalna flora«, lahko spremlja samo tisti BMV, kjer je razred PAP negativen (PAP I).

4. Če je BMV označen s PAP II, potem je treba morebitno vnetje označiti v rubriki pod naslovom »Bris negativen – PAP II«.

Pri izvidih PAP II je treba natančneje opredeliti vrsto sprememb s tem, da se označi, ali gre za vnetje, regenerativne spremembe, para- in hiperkeratozo, mehanski vpliv IUD, vpliv zdravljenja ali celičnih sprememb zaradi okužbe z virusom HPV. Oznaka mora biti v praznem polju pred ustrezno rubriko. V vseh teh primerih so možne tudi kombinacije.

5. Celične atipije in diskarioza

Poleg razreda PAP je treba označiti tudi morebitne celične atipije in/ali vrsto diskarioze s tem, da se obkroži številka pred ustrezno rubriko. V informacijskem sistemu je lahko označena samo ena od 9 možnosti.

Če se ocenjevalec ne more odločiti med blago in zmerno diskariozo ali zmerno in hudo, naj obkroži številko pred "hujšo" spremembo (npr. blaga do zmerna diskarioza = zmerna diskarioza, zmerna do huda diskarioza = huda diskarioza). Ginekologa pa lahko na to posebnost opozori v opombi.

6. Priporočila

Na osnovi označenega priporočila bo ženska v centralnem informacijskem sistemu razvrščena v enega od treh možnih razredov. Ker je ta razvrstitev pomembna za nadaljnjo obravnavo žensk, je treba tudi pri popolnoma negativnih izvidih označiti priporočilo za redni preventivni pregled; rubrika ne sme ostati prazna.

Na osnovi priporočil je ženska v centralnem informacijskem sistemu razvrščena na naslednji način:

1. normalen izvid: če naslednji izvid ne bo registriran v treh letih, bo dobila pisno vabilo na preventivni pregled.

2. ponovitev BMV: če naslednji izvid ne bo registriran najkasneje v devetih mesecih, bo o tem obveščen ginekolog, ki je žensko napotil na prvi pregled.

3. histološki kontrolni pregled. Po povezavi s histološkimi izvidi bo v primeru, da izvida v sistemu ne bo, v priporočenem obdobju obveščen napotni ginekolog.

Pravilno zbrani podatki laboratoriju omogočajo sprotno spremljanje lastnega dela, v centralnem informacijskem sistemu pa pomagajo, da bo čim manj žensk, ki ne bi prišle na redni preventivni pregled oziroma ki bi pozabile pravočasno priti na kontrolni pregled.

Ko je pregled BMV zaključen in izvid napisan, je treba napisati tudi datum izvida. Če je BMV pogledal še drug citopatolog, je treba napisati in šifrirati tudi njegovo ime. V okence citolog 1 se vpiše šifra citologa, ki je pregledal bris, v okence citolog 2 pa tistega, ki je pregledal bris dodatno ali za nadzor.